



Ympäristöministeriö  
Miljöministeriet  
Ministry of the Environment

# Katja-asetus

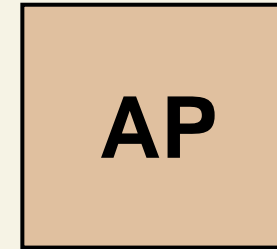
Mikä muuttuu maakuntakaavoituksessa

4.4.2024

*Erityisasiantuntija Satu Björklund*

# Maankäyttö- ja rakennuslain muutokset

- Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 1.1.2024 voimaan tullut vaatimus valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittavasta kaavasta muuttaa kaavan sisällön ja esitystavan määrittelyä.
- Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettiin kaavan esitystavasta siten, **että kaava esitetään kartalla ja kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnot ja -määräykset.**
- Alueidenkäytön digitalisaatiota edistävät muutokset koskevat kaavan esitystapaa siten, että 1.1.2024 alkaen **kaavat koostuvat kaavakohteista ja -määräyksistä.**



Asuinpienalojen  
korttelialue



**Kaavakohteiden ja  
-määräysten esitystapa**



**Kaavamääräys-  
ryhmän otsikko**



# Katja-asetuksen sisältö

- [Katja-hankkeessa](#) valmisteltavalla ympäristöministeriön asetuksella/asetuksilla **on tarkoitus säätää:**
  - **tekniset vähimmäisvaatimukset valtakunnallisesti yhteentoimivien kaavamääräysten laatimiselle** (koodistot, joita tulee käyttää tietomallimuotoisia kaavamääräyksiä laadittaessa)
  - sekä **kaavamääräysten ja kaavakohteiden vakimuotoisesta esitystavasta** (kaavoissa käytettävistä merkinnöistä annetun ympäristöministeriön asetuksen korvaamisella uudella asetuksella, jossa huomioidaan kaavamääräysten koneluettava sisältö).



# Katja-asetuksen suhde Ryhti-järjestelmään toimitettavien tietojen rakenteeseen

- Katja-asetuksella ei määritellä kaikkea kaavaan sisältyvää tiedon rakennetta, vaan Ryhti-järjestelmään toimitettavien alueidenkäytön tietojen rakenne määritellään myöhemmin RYTJ-lain 5 §:n nojalla annettavalla asetuksella (sovelletaan 1.1.2029).
- Kaavatietomalli on hyväksytty luonnostilasta hyväksytty tilaan, jolloin sitä voi käyttää ns. ”virallisena” ohjeena. Katjan liitteitä ei kuitenkaan vielä hyväksytty vaan ne odottavat asetusta.
- Valtakunnallisessa kaavatietomallissa on kaavakartan tietomuodoksi määritelty geotiff. Ryhti-järjestelmään tulisi toimittaa kaavakohteista ja kaavamääräyksistä koostuvan tietomallimuotoisen kaava-aineiston lisäksi myös kaavan liitteenä geotiff-muodossa kuva hyväksytystä kaavasta.





Ympäristöministeriö  
Miljöministeriet  
Ministry of the Environment

# Valtakunnallisesti yhteentoimiva kaavatieto

# Katja-asetuksen sisältö

## 1 § Kaavamääräysten koneluettava sisältö

→ Säädetäisiin, että maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) nojalla laadittavissa kaavoissa olisi käytettävä asetuksen liitteiden mukaisia kaavamääräyskoodeja.

## 2 § Kaavamääräysten ja kaavakohteiden vakiomuotoinen esitystapa

→ Säädetäisiin, että kaavoissa olisi noudatettava asetuksen liitteen (kaavamääräyskokoelma) mukaista kaavamääräyksen ja kaavakohteen esitystapaa ja kaavamääräyksen otsikointia.

Lisäksi säädetäisiin, että liitteen 4 mukaisten kaavamääräyksien tietosisältöä saadaan myös täsmentää sanallisella määräyksellä, kaavamääräykseen liittyvään kirjaintunnukseen saadaan lisätä numeroindeksi tai kirjaintunnus voidaan muodostaa liitteessä 4 esitetyistä kirjaintunnuksista yhdistelmänä. Kaavamääräyksen otsikolle on mahdollista antaa liitteen 4 mukaisista otsikoista poikkeavia sanamuotoja, jos kaavamääräyksen tietosisältö on laajempi.

## 3 § Voimaantulo

→ Säädetäisiin, että asetus tulee voimaan 1.1.2024 ja asetus kumoaisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä annettu ympäristöministeriön asetuksen. Asetus sisältäisi kuitenkin siirtymäsäännöksen, jonka mukaan voimassa olevaa merkintäasetusta voidaan soveltaa MRL:n mukaisen siirtymäajan eli vuoden 2028 loppuun asti.





# Katja-asetuksen kaavamääräyskoodit

- Liitteissä 1-3 esitetyt kaavamääräyskoodit luovat pohjan valtakunnallisesti luokiteltaville kaavamääräyksille, joten niitä ei voida laajentaa kunta- tai maakuntakohtaisesti.
  - Koodistossa ei ole ”Muu”-koodiarvoa, koska sen arvioitiin olevan haasteellinen valtakunnallisen yhteentoimivuuden näkökulmasta.
- Asetuksen tasolla ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, mitä koodeja milläkin kaavatasolla voidaan käyttää. Tämä tarkoittaa sitä, että koodeja voidaan ”lainata” myös muilta kaavatasoilta.
- Asetuksen liitteisiin 1-3 ja siten myös yhteentoimivuusalustan koodistoihin voidaan lisätä tarpeen mukaan uusia koodeja asetuksen voimaantulon jälkeen. Tämä edellyttää kuitenkin aina asetuksen muuttamista.
  - Yhteentoimivuusalustalla esitetyt koodien kuvaukset ovat oppaisiin rinnastettavia suosituksia ja niitä voidaan tarkentaa jatkossa myös ilman asetuksen muuttamista.







# Kaavojen vakio­muotoi­nen esitystapa

# Katja-asetuksen sisältö

## 1 § Kaavamääräysten koneluettava sisältö

→ Säädetäisiin, että maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) nojalla laadittavissa kaavoissa olisi käytettävä asetuksen liitteiden mukaisia kaavamääräyskoodeja.

## 2 § Kaavamääräysten ja kaavakohteiden vakiomuotoinen esitystapa

→ Säädetäisiin, että kaavoissa olisi noudatettava asetuksen liitteen (kaavamääräyskokoelma) mukaista kaavamääräyksen ja kaavakohteen esitystapaa ja kaavamääräyksen otsikointia.

**Lisäksi säädetäisiin, että liitteen 4 mukaisten kaavamääräyksiä tietosisältöä saadaan myös täsmentää sanallisella määräyksellä, kaavamääräykseen liittyvään kirjaintunnukseen saadaan lisätä numeroindeksi tai kirjaintunnus voidaan muodostaa liitteessä 4 esitetyistä kirjaintunnuksista yhdistelmänä. Kaavamääräyksen otsikolle on mahdollista antaa liitteen 4 mukaisista otsikoista poikkeavia sanamuotoja, jos kaavamääräyksen tietosisältö on laajempi.**

## 3 § Voimaantulo

→ Säädetäisiin, että asetus tulee voimaan 1.1.2024 ja asetus kumoaisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä annettu ympäristöministeriön asetuksen. Asetus sisältäisi kuitenkin siirtymäsäännöksen, jonka mukaan voimassa olevaa merkintäasetusta voidaan soveltaa MRL:n mukaisen siirtymäajan eli vuoden 2028 loppuun asti.



Alueiden käyttötarkoitukset:

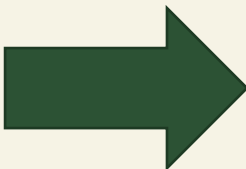
27	<b>A</b>	Asuntoalue.	ruskea, vaalea
28	<b>AK</b>	Kerrostalovaltainen asuntoalue.	ruskea
29	<b>AP</b>	Pientalovaltainen asuntoalue.	ruskea, vaalea
30	<b>AT</b>	Kyläalue.	ruskea, vaalea
31	<b>C</b>	Keskustatoimintojen alue.	punainen, tumma
32	<b>KM</b>	Kaupallisten palvelujen alue, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön.	oranssinpunainen
33	<b>P</b>	Palvelujen ja hallinnon alue.	oranssinpunainen
34	<b>PL</b>	Lähipalvelujen alue.	oranssinpunainen
35	<b>PY</b>	Julkisten palvelujen ja hallinnon alue.	sinipunainen
36	<b>TP</b>	Työpaikka-alue.	punainen, lämmin vaalea
37	<b>T</b>	Teollisuus- ja varastoalue.	harmaa

1.

2.

3.

4.



Yleiskaavassa osoitettavien aluevarausten esitystapa

Aluevarauksen osoittava kaavamääräys ilmaistaan koneluettavassa muodossa määrittelemällä kaavamääräyksen lajiksi aluevarauksen käyttötarkoitusta vastaava Kaavamääräyslaji-koodiston koodiarvo ja määrittelemällä kaavamääräyksen lisätiedoksi Kaavamääräyksen lisätiedon laji-koodiston koodiarvo "pääkäyttötarkoitus". Kaavamääräyslaji-koodiston koodiarvoista voidaan muodostaa yhdistelmiä eli kaavamääräysryhmiä, joissa samaan kaavakohteeseen on liitetty useampi pääkäyttötarkoitus kuvaava koodiarvo. Nämä kaavamääräykset tulee otsikoida siten, että aluevarauksen käyttötarkoitus käy ilmi otsikosta.

Mikäli aluevarauksen käyttötarkoitusta on tarpeen tarkentaa, määritellään kaavamääräyksen lisätiedoksi Kaavamääräyksen lisätiedon laji-koodiston koodiarvo "käyttötarkoituuskohdistus", jolle annetaan arvoksi jokin Kaavamääräyslaji-koodiston koodiarvo. Alla olevassa taulukossa Kaavamääräyksen lisätiedon laji-koodiston koodiarvoa "käyttötarkoituuskohdistus" täydentävä arvo on esitetty kursivoituna.

Yleiskaavan aluevarauksia koskevat määräykset voivat liittyä myös geometrialtaan pistemäisiin kaavakohteisiin. Geometrialtaan pistemäisiin kaavakohteisiin liittyvän kaavamääräyksen lisätiedoksi ei määritellä Kaavamääräyksen lisätiedon laji-koodiston koodiarvoa "pääkäyttötarkoitus".

Geometria	Esitystapa	Kaavamääräyksen otsikko	Kaavamääräyslaji-koodin nimi	Kaavamääräyksen lisätiedon laji-koodin nimi
Alue	<b>A</b>	Asuntoalue	Asumisen alue	Pääkäyttötarkoitus
Piste	<b>A</b>			
Alue	<b>AK</b>	Kerrostalovaltainen asuntoalue	Asuinkerrostaloalue	Pääkäyttötarkoitus
Piste	<b>AK</b>			
Alue	<b>AP</b>	Pientalovaltainen asuntoalue	Asuinpientaloalue	Pääkäyttötarkoitus
Piste	<b>AP</b>			
Alue	<b>AT</b>	Kyläalue	Kyläalue	Pääkäyttötarkoitus
Piste	<b>AT</b>			
Alue	<b>C</b>	Keskustatoimintojen alue	Keskustatoimintojen alue	Pääkäyttötarkoitus
Piste	<b>C</b>			
Alue	<b>CA</b>	Keskustatoimintojen alakeskus	Keskustatoimintojen alakeskus	Pääkäyttötarkoitus
Piste	<b>CA</b>			

# Kaavamääräyskokoelma

- Asetuksen liitteeksi tulevasta *kaavamääräyskokoelmasta kävisi ilmi*

- kaavakohteen **geometria**
- Kaavakohteen ja siihen liittyvän kaavamääräyksen **esitystapa** eli visualisointi kaavakartalla (ent. kaavamerkintä) *sisältäen* kaavamääräysryhmän kirjaintunnuksen
- kaavakohteeseen liitettävän kaavamääräysryhmän eli tietomallimuotoisen **kaavamääräyksen otsikko** (ent. merkinnän selite)
- tietomallimuotoiseen kaavamääräyksen rakenteelliset tiedot eli kaavamääräysryhmään sisällytettävät **kaavamääräyskoodit** sekä mahdollisen kaavamääräykselle annettavan arvon tietotyyppi (teksti/numero/koodiarvo tms.)
- eri tyyppisiin määräyksiin liittyvät **valtakunnalliset säännöt** yhteentoimivan kaavatiedon varmistamiseksi.

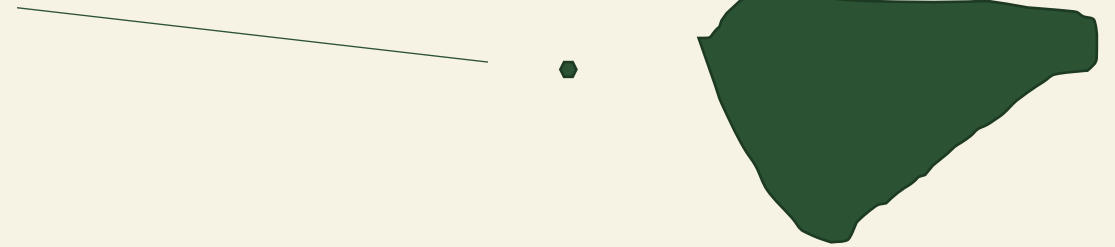
Geometria	esitystapa	Kaavamääräyksen otsikko	Kaavamääräyslaji	Lisätiedonlaji
Alue	A	Asuinrakennusten alue.	Asumisen alue	Pääkäyttötarkoitus
Alue	AL	Asuin-, liike- ja toimistorakennusten alue.	Asumisen alue	Pääkäyttötarkoitus
			Liikerakennusten alue	Pääkäyttötarkoitus
			Toimistorakennusten alue	Pääkäyttötarkoitus
Alue	PY	Julkisten palvelurakennusten alue.	Palvelujen alue	Pääkäyttötarkoitus; Varattu yleiseen käyttöön



# Kaavakohteiden ja kaavamääräysten esitystavat

- Kaavakohde sisältää aina tiedon kohteen sijainnista ja geometriasta.
- Kaavamääräykset muodostetaan kaavamääräysryhminä, joille määritellyt tiedot kertovat, mitä kaavamääräyksiä kaavakohteeseen liittyy.
- Kaavamääräyskokoelmassa on määritelty minkä tyyppiseen geometriaan kukin kaavakohteen ja -määräyksen esitystapa liittyy.

## Kaavakohde



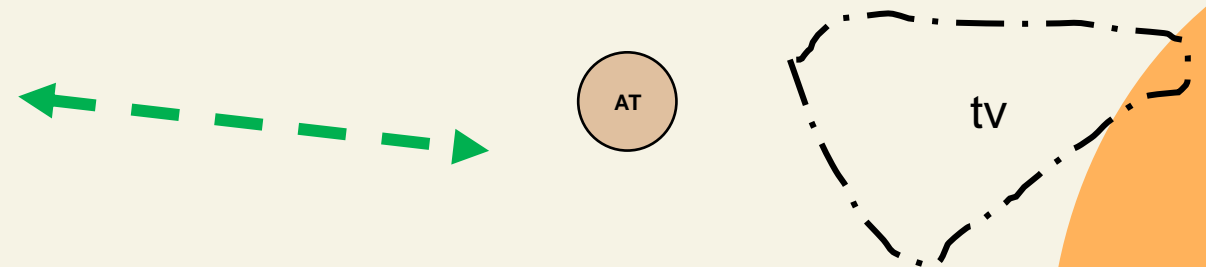
## Kaavamääräys

Viheryhteystarve

Kyläalue

Tuulivoimaloiden alue

## Kaavakohteen ja kaavamääräyksen esitystapa



# Katja-asetuksen kaavamääräyskokoelma: mahdollisuus käyttää erilaisia koodiyhdistelmiä

- Liitteissä 1-3 esitetyistä koodeista on mahdollista tehdä kunta- tai maakuntakohtaisia **yhdistelmiä**, joita ei ole sisällytetty liitteeseen 4.
- Kaavamääräyksiensä **otsikoille** on mahdollista antaa kunta- tai maakuntakohtaisesti liitteestä 4 poikkeavia sanamuotoja, millä pyritään takaamaan kaavoituksen joustavuus suhteessa paikallisiin lähtökohtiin.
- Mikäli liitteessä 4 ei ole mainittu jotain kaavamääräykseen liittyvän kaavakohteen geometriaa, niin sille ei ole määritelty valtakunnallisesti vakiomuotoista esitystapaa. **Tämä tarkoittaa että maakuntaliitto tai kunta voi käyttää kyseisen määräyksen kuvaamiseen tarkoituksenmukaiseksi katsomaansa esitystapaa.**



# Katja-asetuksen kaavamääräyskokoelman suhde strategisiin kaavamääräyksiin

- Strategisia kaavamääräyksille on haasteellista esittää valtakunnallisesti vakiomuotoista esitystapaa, koska niihin liittyy aina lähtökohtaisesti paikalliset olosuhteet huomioivia seikkoja.
- Asetusluonnoksen liitteessä 4 on päädytty esittämään **vain muutamia kehittämisen kohdealueita ja kehittämisvyöhykkeitä**, jotka perustuvat voimassa olevaan kaavamerkintäasetukseen tai jo käytössä oleviin HAME-kaavamerkintöihin.
- Erilaiset strategiset kaavamääräykset täytyy **luokitella kehittämisvyöhykkeiksi tai muiksi soveltuviksi kaavamääräyslajeiksi** ja niihin liitetään vapaasti sanoitettavia sanallisia määräyksiä ja ne otsikoidaan tarpeen mukaisella tavalla.
- Asetuksen liitteessä 4 esitetyt kehittämisvyöhykkeet ja kehittämisen kohdealueet eivät estä jatkossa sitä, että kunnat ja maakuntien liitot laativat muitakin kuin liitteessä 4 esitettyjä kehittämisvyöhykkeitä tai antavat muita strategisia määräyksiä.



# Katja-asetuksen kaavamääräyskokoelma: kaavakartan visuaaliset yksityiskohdat

- Asetusluonnoksessa ei oteta kantaa kaavakartan ja siihen liittyvän kaavamääräysluettelon taittamiseen ja tulostusasetteluun.
- Erilaisten kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavan luettavuuden varmistamiseksi eri tilanteissa asetuksen tasolla ei määritelty esimerkiksi värikoodeja, jotta yksittäisten värisävyjen valitsemiseen on liikkumavaraa.
- Asetuksessa ei oteta kantaa viivojen paksuuksiin tai määritellä muita viivatyylien tai kirjaintunnusten fonttikokoon tai sijoitteluun liittyviä teknisiä yksityiskohtia.
  - *Kunnille ja maakunnille jätetään mahdollisuus huomioida kaavan esittämisen kannalta olennaiset yksityiskohdat, jotta lopputuloksena mahdollisimman havainnollinen ja ihmislueuttava kaava.*
  - *Laaditaan tekninen ohjeistus, jossa on kuvattu värit, fontit, viivojen paksuudet yms.*







Ympäristöministeriö  
Miljöministeriet  
Ministry of the Environment

# Siirtymäaika

# Katja-asetuksen sisältö

## 1 § Kaavamääräysten koneluettava sisältö

→ Säädetäisiin, että maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) nojalla laadittavissa kaavoissa olisi käytettävä asetuksen liitteiden mukaisia kaavamääräyskoodeja.

## 2 § Kaavamääräysten ja kaavakohteiden vakiomuotoinen esitystapa

→ Säädetäisiin, että kaavoissa olisi noudatettava asetuksen liitteen (kaavamääräyskokoelma) mukaista kaavamääräyksen ja kaavakohteen esitystapaa ja kaavamääräyksen otsikointia.

Lisäksi säädetäisiin, että liitteen 4 mukaisten kaavamääräyksien tietosisältöä saadaan myös täsmentää sanallisella määräyksellä, kaavamääräykseen liittyvään kirjaintunnukseen saadaan lisätä numeroindeksi tai kirjaintunnus voidaan muodostaa liitteessä 4 esitetyistä kirjaintunnuksista yhdistelmänä. Kaavamääräyksen otsikolle on mahdollista antaa liitteen 4 mukaisista otsikoista poikkeavia sanamuotoja, jos kaavamääräyksen tietosisältö on laajempi.

## 3 § Voimaantulo

→ **Säädetäisiin, että asetus tulee voimaan n.n.2024 ja asetus kumoaisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä annettu ympäristöministeriön asetuksen. Asetus sisältäisi kuitenkin siirtymäsäännöksen, jonka mukaan voimassa olevaa merkintäasetusta voidaan soveltaa MRL:n mukaisen siirtymäajan eli vuoden 2028 loppuun asti.**



# Katja-asetuksen kaavamääräyskokoelma

- Maankäyttö- ja rakennuslain muutokset koskien velvoitetta laatia kaavoja valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa sekä esittää kaavakohteet ja kaavamääräykset vakiomuotoisesti edellyttävät, että määritellään mitä laissa tarkoitetaan valtakunnallisesti yhteentoimivalla tietomallimuodolla ja mikä on kaavakohteiden ja kaavamääräysten vakiomuotoinen esitystapa.
- MRL-säädösmuutokset tulivat voimaan 1.1.2024, mistä johtuen asetus pyritään antamaan kevään aikana, että kunnilla ja maakuntien liitoilla on mahdollisuus noudattaa lakiin tehtyjä muutoksia mahdollisimman pian.
- Tietomallipohjaiseen kaavoitukseen siirtyminen on laaja kokonaisuus, jonka edistämiseen vaaditaan osakokonaisuuksina eteneviä säädösmuutoksia, ohjelmisto- ja järjestelmäkehitystä sekä käytännön testausta. Kokonaisuus etenee iteratiivisena prosessina siirtymäaikana vuosina 2023-2028.



# Yhteenveto

- **Kaavan laatimisen ja esittämisen logiikka muuttuu**
  - Kaavasta tulee karttakuvan sijaan paikkatietoaineisto eli kaava koostuu kaavakohteista, jotka ovat paikkatietokohteita. Kohteisiin liitetään kaavamääräyksiä, jotka ohjaavat kohteiden alueidenkäyttöä.
- **Kaavat näyttävät kuitenkin jatkossakin pääpiirteissään samanlaisilta**
- **Kaavatiedon saatavuus ja yhteentoimivuus paranevat**
  - Tietomallimuodossa laadittavan kaavatiedon tulee olla valtakunnallisesti yhteentoimivaa. Tämä mahdollistaa uudenlaisia tapoja esittää, jakaa ja analysoida kaavatietoja.
- **Lainsäädännön muutoksilla vastataan digitaalisen kaavoituksen tarpeisiin**
  - Maankäyttö- ja rakennuslain kaavan esitystapaa koskevat säädökset voimaan 1.1.2024, siirtymäaika vuoden 2028 loppuun
  - Merkintäasetus korvataan uudella asetuksella, siirtymäaika vuoden 2028 loppuun
  - Ryhti-järjestelmää koskeva laki (RYTJ-laki): Sovelletaan alueidenkäytön tietojen toimittamisen osalta 1.1.2029 alkaen





# Lausuntokierros ja asetuksen viimeistely

# Katja-asetuksen lausunnot

- Lausuntoaika 19.10.-30.11.2023
- Saatiin yhteensä 73 lausuntoa
  - 23 kuntaa
  - 9 maakunnan liittoa
  - 2 alueellista vastuumuseota
  - 2 ministeriötä
  - 17 valtion virastoa tai laitosta
  - 6 yritystä
  - 14 yhdistystä tai muuta yhteisöä



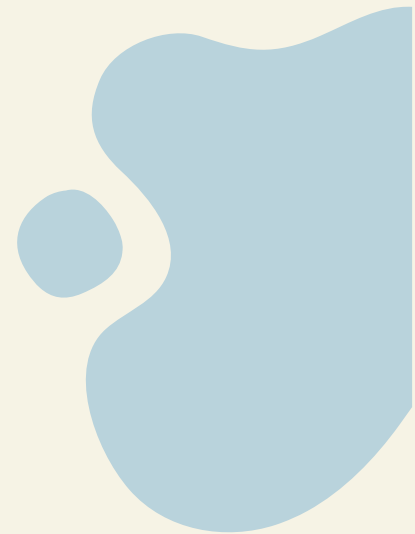
# Katja-asetuksen lausuntojen sisältö

- Suurin osa lausunnoista koski puuttuvia kaavamääräyksiä / ehdotuksia kaavamääräyksiksi
- Suunnitteluesimerkkien puuttuminen
- Kaavakartan esitystapa
- Mahdollisuus kunta- tai maakuntakohtaisiin määräyksiin
- Kriittisen infran huomiointi
- Asetuksen valmistelun suhde testaukseen
- Huolet liittyen mahdollisuuksiin toteuttaa muutoksia
- Kaikkiin liitteisiin annettiin yksittäisiä kommentteja
  - Huoli puuttuvista kaavamääräyksistä
  - Esitystapaan liittyen, mm. käytetyt kirjaintunnukset, puuttuvat esitystavat, kommentteja esitystapoihin

Lausunnoissa yksityiskohtaisia muutosehdotuksia, jotka arvioidaan ja pyritään huomioimaan mahdollisuuksien mukaan



**Kiitos!**



**Ympäristöministeriö  
Miljöministeriet  
Ministry of the  
Environment**



**Ympäristöministeriö  
Miljöministeriet  
Ministry of the Environment**

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

